

Sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelma 2020

Kuopion kaupungin hallintosäännön 2 § mukaan kaupunginhallituksen tehtävänä on huolehtia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Tässä raportissa on kuvattu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä sisäisen tarkastuksen periaatteita ja tavoitteita vuodelle 2020. Vastaavasti vuoden 2019 suunnitelmaa käsiteltiin kaupunginhallituksen kokouksessa 18.2.2019.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta Kuopiossa

Kuntalain (410/2015) 14 §:n 2 momentin 7 kohdan mukaan valtuusto päättää kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Kaupunginhallituksen tehtävänä taas on Kuntalain 39 §:n mukaan huolehtia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Liikelaitoksissa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä vastaavat kuntalain 67 §:n nojalla johtokunnat.

Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskienhallintaa ja toiminnan tuloksellisuuden arviointia. Kunnan konsernijohdon tehtävänä on konsernivalvonnan avulla varmistaa, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta on hoidettu asiaankuuluvalla tavalla. Konserniyhteisöissä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kuuluvat konsernin yhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulle. (Hallituksen esitys kuntalaiksi, HE 268/2014 vp. s.145)

Kuopion kaupunginvaltuusto vahvisti 10.3.2014/22§ sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan konsernitasoiset perusteet, jonka mukaan sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kaupunkikonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää, strategista ja operatiivista toiminnan suunnittelua, seurantaa, poikkeamiin reagoimista sekä suoriutumisen arviointia, jota tehdään kaikilla organisaatiotasoilla. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan avulla tuetaan sekä järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien että harkinnanvaraisten tehtävien toteuttamista. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan niitä organisaation sisäisiä käytännön menettely- ja toimintatapoja, joilla toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus pyritään varmistamaan. Tavoitteena on varmistaa kaupungin strategian ja muiden tavoitteiden mukaisten toimintojen laatu sekä turvata kuntalaiset, henkilöstö sekä kaupungin omaisuus erilaisilta riskeiltä. Esimiesten ja henkilöstön tehtävänä on huolehtia toimintojen tuloksellisuudesta ja riskienhallinnasta. (Riskienhallintapolitiikka, KV 10.3.2014.)

Kaupunginhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat. Kaupunginhallitus valvoo, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimeenpannaan ohjeistuksen mukaisesti ja tuloksellisesti sekä antaa toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä sekä selvityksen vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä ja yhteen sovittamisesta siten että kaupungin toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus varmistetaan. Kaupunginhallitus hyväksyy sisäisen tarkastuksen suunnitelman, johon perustuen arvioidaan riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tuloksellisuutta. Kaupunginhallitus vastaa riskienhallinnan järjestämisestä siten, että kaupungin toiminnan olennaiset riskit tunnistetaan ja kuvataan, riskin toteutumisen vaikutukset, toteutumisen todennäköisyys ja mahdollisuudet hallita riskiä arvioidaan. (Kuopion kaupungin hallintosääntö 91 §.)

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vuosisuunnittelu ja tavoitteet vuodelle 2020

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kaupunkitason painopisteet määritellään vuosittain osana talousarvion käyttösunnitelmaohjeistusta. Valittujen kaupunkitason painopisteiden tarkoituksena on huomion kiinnittäminen yhteisiin riskiperusteisesti valittuihin kohteisiin läpi organisaation. Painopisteiden valinta pohjautuu kaupunkikonsernin ja kunnan toimintaympäristöön kohdistuviin strategisiin, operatiivisiin ja taloudellisiin muutoksiin sekä muihin uhkiin ja riskeihin. Lisäksi talousarviokirjaan on koottu talous- ja toimintasuunnitelman toteutumiseen liittyviä kaupunkitasoisia riskejä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan painopisteitä määrittelemällä ja niiden toteutumista seuraamalla pyritään tukemaan ja varmistamaan muun muassa kaupunkistrategian toteutumista ja kunnalle asetetuissa palveluvelvoitteissa pysymistä. Palvelualueet ja konserniyhteisöt laativat lisäksi omat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan suunnitelmansa kaupunkitason painopisteiden ja oman toimialan riskikartoituksen pohjalta osana käyttösuunnitelmaa tai erillisenä asiana vuosittain helmikuun loppuun mennessä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä, toteutumista ja toimivuutta valvotaan kaupunginhallituksessa, johtokunnissa sekä muissa toimivaltaisissa toimielimissä osavuosisiraportoinnin ja toimintakertomuksen yhteydessä. Kuopiossa on vuodesta 2016 alkaen toiminut kaupunginjohtajan asettama monialainen koordinoiva riskienhallintatyöryhmä, jonka tehtävänä on muun muassa valmistella konsernitason riskianalyysi ja valmistella ehdotus vakuutusturvaksi (Kj. päätös 2016/8§).

Kolme Kuopion kaupunkiorganisaatiolle määriteltyä yhteistä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan painopistettä vuodelle 2020 ovat:

1. Talouden sopeutustoimissa onnistuminen ja henkilöstövaikutuksiin varautuminen peruspalvelujen toimivuus ja työhyvinvointi huomioiden
2. Kehittämishankkeiden etenemisen vaikutukset strategisten tavoitteiden toteutumiseen sekä mahdolliset muutokset/poikkeamat hankkeiden etenemisessä
3. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käytännöt toimintayksikkötasolla (ml. ohjeiden noudattaminen ja epäkohtiin puuttuminen)

Taseyksikköjen, liikelaitosten ja tytäryhtiöiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan painopisteet vuodelle 2020 ovat: 1) tytäryhteisöjen osallistuminen kuntatalouden sopeutustoimiin, 2) kaupunkistrategian tavoitteiden toteutuminen tytäryhteisön toiminnassa sekä 2) konserniohjeen soveltaminen tytäryhteisön toimintaan.

Palvelualueet ja tytäryhteisöt arvioivat ja raportoivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumista osavuosisatoksissa ja toimintakertomuksessa (sisäisen valvonnan selonteot).

Sisäisen tarkastuksen käytännöt ja tavoitteet 2020

Sisäinen tarkastus on osa sisäistä valvontaa ja osa kaupunkikonsernin ohjaus- ja johtamisjärjestelmää, jota kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja käyttävät valvontatoimissaan. Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on tutkia ja analysoida toimialojen toimintaa suhteessa tavoitteisiin, lainsäädäntöön, päätöksiin ja ohjeistukseen, tukea toimialoja riskienhallinnassa, tarkastaa sisäisen valvonnan toimivuutta, arvioida päätöksentekojärjestelmän toimivuutta ja toiminnan tuloksellisuutta sekä raportoida havainnoista tarkastuslautakunnalle. (Kuopion kaupungin hallintosääntö §95).

Sisäinen tarkastus arvioi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilannetta ja tavoitteiden toteutumista osana riskienhallintaryhmän toiminnan, talouden ja toiminnan osavuosisiraportoinnin sekä palvelualueiden ja konserniyhteisöjen laatimien sisäisen valvonnan selontekojen pohjalta. Lisäksi sisäinen tarkastaja toteuttaa tarkastuksia valituissa tarkastuskohteissa. Tarkastuskohteiden priorisointi ja valinnat tehdään sisäisen tarkastajan laatimien esiselvitysten ja riskien pohjalta yhdessä kaupunginjohtajan, hallintojohtajan ja sisäisen tarkastajan kanssa. Tarkastuksissa todettuihin havaintoihin ja toimenpide-ehdotuksiin perustuen sovitaan tarkastuskohteen edustajien kanssa korjaavista toimenpiteistä, joiden etenemistä seurataan jälkitarkastuksin tai omavalvontaan perustuvan raportoinnin avulla. Havaintojen ja korjaavien toimenpiteiden tavoitteena on tukea ja edistää toiminnan kehittämistä. Tarkastushavainnot raportoidaan säännöllisesti kaupungin johdolle sekä tarkastuslautakunnalle.

Sisäisen tarkastuksen vuoden 2020 tavoitteita ovat:

- arvioida sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kaupunkitason painopisteiden toteutumista (talouden sopeutustoimien eteneminen ja vaikutukset palvelutuotantoon, strategisten hankkeiden eteneminen sekä toimintayksikkötason valvonnan ja kontrollien kehittäminen)
- jatkaa aiemmissa tarkastuksissa sovittujen korjaavien toimenpiteiden etenemisen seurantaa
- toteuttaa kaupunginjohtajan ja hallintojohtajan kanssa sovittuja tarkastuksia uusissa tarkastuskohteissa

- edistää sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja sisäisen tarkastuksen toimivuuden, prosessien ja toimintatapojen kehittymistä
- raportoida tarkastushavainnoista kaupungin johdolle ja tarkastuslautakunnalle
- raportoida sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja sisäisen tarkastuksen tilanteesta ja tavoitteista kaupunginhallitukselle kahdesti vuodessa

Toteutetut tarkastukset ja esiselvitykset dokumentoidaan toteutustapoineen, havaintoineen ja kehitysehdotuksiin sisäisen tarkastuksen kansainvälistä ammattistandardia hyödyntäen ja kaupungin tiedonohjaussuunnitelmaan perustuen.